

Crepidophorus mutilatus

Trubbtandad lövknäppare

Skalbaggar, Knäppare och halvknäppare

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
B2ab(iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Elateridae (knäppare), **Släkte:** *Crepidophorus*, **Art:** *Crepidophorus mutilatus* - trubbtandad lövknäppare (Rosenhauer, 1847) **Synonymer:** *Athous mutilatus* Rosenhauer, 1847

Kännetecken

En 11–18 mm lång knäppare med svart, fettglänsande färg. Antennerna är påfallande långa. Halssköldens bakhörn är hos denna art, till skillnad från de flesta andra knäppare, starkt avrundade. Liksom sina släktingar har den fullbildade skalbaggen hoppförmåga om den hamnar på rygg. Det är även observerat att den knäpper då den springer omkring på träden.

Utbredning och status

Känd från spridda landskap från Skåne till Västmanland. Närmast i Danmark, Finland och Baltikum. Världsutbredningen är begränsad till Europa.

Ekologi

Larvutvecklingen sker i blöt ved och mulm i ihåliga lövträd, främst i ihåliga levande träd, men även i helt döda hålträd. Arten är påträffad i en rad olika lövträd, främst ek och bok, och även vid något tillfälle i gran. Såväl i naturskogar med gott om hålträd som i hagmarker med ihåliga, grova träd. Arten förekommer även i alléer och parker med hålträd. Larven livnär sig främst som rovdjur på andra insektslarver, och har en utvecklingstid som sträcker sig över åtskilliga år. Före förpuppningen, som sker på försommaren, går den gärna in i torrare död ved. Den fullbildade skalbaggen är mycket kortlivad och påträffas från mitten av juni till juli såväl dag- som nattetid springande på hålträden. Larverna hittas betydligt oftare än de fullbildade skalbagarna. Flertalet fynd av fullbildade djur görs numera i olika typer av barriärfällor som sätts ut på trädstammar.

Hot

De flesta av artens förekomstmiljöer förlorar kontinuerligt lämpliga hålträd och inga eller endast mycket få tillkommer. Inte minst gäller detta parker och alléer, där gamla ihåliga träd ofta systematiskt gallras bort. Arten löper därför stor risk att försvinna från en stor del av sitt utbredningsområde om inte speciell hänsyn tas till de gamla hålträden.

Åtgärder

Allt måste göras för att så snabbt som möjligt avsätta områden med naturskog och gamla hagmarker med hålträd som reservat i Sydsverige. I de bestånd där arten finns bör den rutinmässiga nedhuggningen av gamla, ihåliga träd omgående upphöra. Förmodligen gynnades arten i gamla tider av hamling varför detta bruk bör återupptas i större utsträckning för att skapa hålträd i framtiden. I samband med vård av parker och alléer bör allt göras för att rädda de gamla hålträden. Metoden att kapa av krondelen och göra högstubbar bör undersökas.

Rödlistning i andra länder

Global rödlistning: NT (2010)

Litteratur

- Baranowski, R. 1975. Några bidrag till kännedomen om Coleopterfaunan vid nedre Dalälven. 1. *Ent. Tidskr.* 96: 104–105.
- Horion, A. 1953. *Faunistik der mitteleuropäischen Käfer III*: 256–257. München.
- Lundberg, S. 1963. Bidrag till kännedomen om svenska skalbaggar. 8. *Ent. Tidskr.* 84: 247.
- Martin, O. 1989. Smaeldere (*Coleoptera, Elateridae*) fra gammel løvskog i Danmark. *Ent. Medd.* 57(1–2).
- Nilsson, S.G. & Baranowski, R. 1994. Indikatorer på jätteträdskontinuitet – Svenska förekomster av knäppare som är beroende av grova, levande träd. *Ent. Tidskr.* 115: 86–88
- Palm, T. 1954. Anteckningar om svenska skalbaggar. IX. *Ent. Tidskr.* 75: 18–19.
- Palm, T. 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der süd- und mitteschwedischen Laubbäume. *Opusc. Ent. Suppl.* XVI: 245.
- Palm, T. 1965. Anteckningar om svenska skalbaggar XVI. *Ent. Tidskr.* 86: 244.

Författare

Bengt Ehnström 1999.